

29 oktober 2004

Defensie

Ministerie van Defensie
Militaire Inlichtingen- en Veiligheidsdienst
Afdeling Analyse & Rapportage

34

Dreigingsinschatting operaties Nederlandse krijgsmacht

IRAK

Veiligheidssituatie

Gedurende de maand september en de eerste helft van oktober hebben zich in geheel Irak relatief veel incidenten voorgedaan. Niettemin ligt het aantal beduidend lager dan in augustus en is het vergelijkbaar met de maand mei, toen de eerste revolutie van Muqtada al-Sadr plaatsvond. Gelet op de daling van het aantal incidenten in Zuid-Irak als gevolg van de afnemende activiteiten van de Muqtada al-Sadr-organisatie, is het relatief hoge aantal incidenten voornamelijk te wijten aan de aanhoudende gewelddadigheden in Centraal-Irak. Hiervoor geldt de aanloop naar de geplande verkiezingen in januari 2005 als belangrijkste verklarende factor. De Ramadan periode (van medio oktober tot medio november) heeft nu al tot een hoger aantal aanslagen geleid. De kans op een verdere toename van aanslagen in het kader van de Ramadan alsmede in de aanloop naar de verkiezingen is zeer wel aanwezig.

Naar verwachting zal het geweld vanuit de sunnitische bevolkingsgroep, in Centraal en West-Irak, dan ook nog (enige tijd) aanhouden. De operationele mogelijkheden van het verzet zullen mede afhankelijk zijn van het resultaat van de activiteiten van de *Multi National Forces In Iraq* (MNF-I) en de *Iraqi Interim Government* (IIG). Deze kunnen enerzijds de mogelijkheden van het verzet aanzienlijk inperken. Anderzijds kan dit, als gevolg van *collateral damage* gedurende militaire operaties, juist tot een verbreding van het verzet leiden. Het sunnitische verzet kan ook een grotere omvang krijgen indien bepaalde sunnitische steden worden uitgesloten van deelname aan de verkiezingen van januari 2005. Dit zou leiden tot een verder gevoel van marginalisering bij de sunnieten en ook een negatief effect hebben op de veiligheidssituatie.

De huidige berichtgeving omtrent de militaire intenties en toekomstige aspiraties van de organisatie van Muqtada al-Sadr is veelal onduidelijk en tegenstrijdig. Het recente akkoord over een staakt-het-vuren tussen de Sadr-organisatie en de IIG in de wijk Thawra (voorheen Sadr City) in Bagdad kan als een (voorzichtig) hoopvol teken gelden. Het wapeninleveringsprogramma in Bagdad dat onderdeel was van dit akkoord is tot dusverre evenwel geen onverdeeld succes gebleken. Er wordt veel oud materieel ingeleverd en het aantal ingeleverde zware wapens was teleurstellend. Ook was de 'IIG-prijs' voor wapens in sommige gevallen hoger dan de inkoopprijs, waardoor de kans bestaat dat milities hun verouderde wapens inleveren en voor het geld dat ze hier voor ontvangen - meer - nieuwe wapens aanschaffen.

De IIG heeft bij monde van de interim-premier Allawi op 18 oktober jl. bekend gemaakt, dat het wapeninleveringsprogramma zoals dat plaatsgevonden heeft in de wijk Thawra in Bagdad op termijn in alle steden van Irak zal gaan gelden. De bevolking van de Zuid-Iraakse stad Basra zou daarvan als eerste gebruik kunnen gaan maken. Hoewel uit de aankondiging van dit programma in Basra een verzoenende houding van de IIG t.o.v. opstandige milities spreekt, zullen de verschillende (shiietische) milities in Zuid-Irak momenteel niet de intentie hebben om volledig te ontwapenen. Men zal zeker in de periode naar de verkiezingen toe een zekere militair gewicht in de schaal willen kunnen blijven leggen. Dit geldt zeker voor de milities van Muqtada al-Sadr.

In dit verband duidt berichtgeving erop dat militante ondercommandanten van de Sadr-organisatie nog steeds gewelddadigheden plannen tegen MNF-I en Iraakse veiligheidsorganisaties. Het is niet duidelijk wat voor rol Muqtada al-Sadr zelf in de aansturing van de optredende militante afsplitsingen van de Sadr-organisatie speelt. Het is mogelijk dat de afsplitsingen een militante schaduworganisatie vormen waardoor Muqtada al-Sadr op twee paarden (het politieke én militaire) kan wedden. Dit suggereert dan een zekere controle van Muqtada al-Sadr, ook over de radicalere ondercommandanten van de Sadr-organisatie. In elk geval zijn de activiteiten van de militante afsplitsingen van de Sadr-organisatie zorgwekkend. Het betekent dat gewelddadigheden vanuit de militante Sadr-groeperingen tegen de

MNFI en Iraakse veiligheidsorganisaties in diverse regio's in Zuid-Irak waarschijnlijk zullen aanhouden.

Op welke schaal deze gewelddadigheden zich in de toekomst zullen voordoen, is vooralsnog moeilijk in te schatten. De Sadr-organisatie is door grootschalige aanvallen van de MNFI en Iraakse veiligheidsorganisaties in augustus 2004, recente arrestaties van ondercommandanten van Muqtada al-Sadr en interne verdeeldheid verzwakt. Dit zal een (hernieuwd) grootschalig optreden vanuit deze organisatie belemmeren. Er moet echter wel rekening mee worden gehouden dat in de afgelopen weken een hergroepering en bewapening heeft plaatsgevonden. De Ramadan is bovendien een periode waarin religieus geïnspireerde strijders, zoals Sadr-aanhangers, zich extra gemotiveerd kunnen voelen om acties te plegen tegen de MNFI. Gewelddadigheden gedurende de Ramadan door het militante deel van Sadr-organisatie of hieraan gelieerde militante shi'ietische religieuze groeperingen kunnen daarom niet worden uitgesloten.

De huidige veiligheidssituatie in Muthanna is rustiger dan in de maand augustus, maar is nog steeds niet terug op het lage niveau van vóór augustus 2004. Het voortdurend aangrijpen van de Nederlandse troepen en Iraakse veiligheidsorganisaties in de maanden september en begin oktober benadrukt andermaal de voortdurende fragiele veiligheidssituatie in Muthanna. Gewelddadigheden tegen de Iraakse veiligheidsorganisaties en de Nederlandse troepen worden niet alleen door de organisatie van Muqtada al-Sadr gepleegd, maar ook door leden van andere lokaal religieus-politieke partijen of andere belanghebbenden in het provinciale krachtenveld. Vooral in Rumaytha en omgeving was het de laatste tijd onrustig. De activiteiten van anti-MNFI/IIG elementen, zoals enkele *Improvised Explosive Devices* (IEDs) incidenten in begin oktober, en de zich nog steeds voortslepende interne twist tussen twee stamfacties (die zo nu en dan in gewelddadigheden uitmondt) zorgen voor een relatief slechte veiligheidssituatie in Rumaytha en omgeving, vergeleken met de algehele veiligheidssituatie in Muthanna.

Voor de incidenten met IEDs zijn zorgwekkend. Deze modus operandi lijkt de laatste tijd gemeengoed te worden in de provincie Muthanna. Ook vanuit andere provincies in Zuid-Irak wordt een stijgende trend in IED-incidenten gemeld. Het middel wordt ingezet om schade binnen eigen gelederen te beperken of uit de overweging om minder opvallend, niet direct herkenbaar, op te treden. Door de, in de ogen van de anti-MNFI/IIG elementen, 'succesvolle' inzet van IEDs kan het gebruik hiervan nog verder gaan toenemen. Ook in de toekomst moet rekening worden gehouden met het gebruik van IEDs in het gehele Nederlandse operatiegebied.

Politieke situatie

Een belangrijke fase van het verkiezingsproces en de verkiezingen die op 31 januari 2005 zijn gepland, is de registratie van de politieke groeperingen en de kandidaten. Volgens het tijdpad van het verkiezingsproces kunnen politieke organisaties en kandidaten zich vanaf 1 november 2004 registreren. Uiterlijk 6 december 2004 moeten de kandidatenlijsten worden ingediend. In de dagen hierop volgend worden de lijsten onder auspiciën van de Onafhankelijke Iraakse Verkiezingscommissie in Bagdad gecontroleerd en definitief vastgesteld.

De politieke partijen en kandidaten die zich willen registreren voor deelname aan de verkiezingen, moeten voldoen aan een aantal voorwaarden die in de zgn. Partijwet worden vastgelegd. Met nog slechts een paar dagen voor het begin van de registratie is deze Partijwet nog altijd niet officieel bekendgemaakt. De politieke partijen houden hierdoor minder tijd over om eventuele wijzigingen of veranderingen binnen de organisatie en kandidatenlijst toe te passen. De kans bestaat dat de aanvangsdatum van de registratie enkele dagen later plaatsvindt. Een vertraging van de kandidatenregistratie heeft echter geen nadelige gevolgen voor het verdere verloop van het verkiezingsproces en de verkiezingsdag. Dit is wel het geval indien de einddatum van het registratieproces wordt overschreden.

In afwachting van de partijwet en de daarop aansluitende partij- en kandidatenregistratie wordt er binnen een aantal grote, gevestigde partijen nagedacht over de samenstelling van brede kandidatenlijsten, die diverse etnisch-religieuze groeperingen omvatten. Inmiddels is er een - voorlopig - akkoord over de samenstelling van een gezamenlijke kandidatenlijst van Shi'ietische politieke partijen. Een dergelijke, zorgvuldige geprepareerde lijst heeft als voordeel dat de samenstelling van het toekomstige parlement een afspiegeling wordt van de getalsmatige

verhoudingen tussen de verschillende bevolkingsgroepen in Irak. Een nadeel van deze voorgekoekte lijsten is dat deze - en derhalve het parlement dat eind januari 2005 wordt gekozen - worden gedomineerd door de gevestigde partijen. Hierdoor zouden de gevestigde partijen zich ook verzekerd weten van een dominante positie binnen het toekomstige parlement en de hieruit voortvloeiende overgangsregering. Hetzelfde is in feite ook gebeurd bij de samenstelling van de huidige Interim-Raad. Net als de Interim-Raad de Iraqi Interim Government (IIG) niet voor de voeten loopt, zal naar verwachting het toekomstige parlement de overgangsregering dan ook niet of nauwelijks voor de voeten lopen.

Wat betreft de deelname van Muqtada al-Sadr aan het politieke proces (inbegrepen de verkiezingen) is nog altijd onduidelijk wat zijn intenties zijn. Ofschoon Grootayatollah Ali al-Sistani in contact staat met Sadr en hem zou steunen in diens voornemen het politieke toneel te betreden, volgt Sadr vooralsnog een tweesporenbeleid. In de eerste plaats houdt Sadr de weg naar de politieke arena open. Dit wordt geïllustreerd door zijn toenadering tot (religieus-maatschappelijke) organisaties, die net als de Sadr-beweging ontevreden zijn over de politieke situatie in Irak en de aanwezigheid van de MNFI. In de tweede plaats houdt Sadr de mogelijkheid open om op zijn voornemen in de politiek actief te worden, terug te komen en weer voor een gewelddadiger koers te kiezen.

In de provincie Muthanna is het in de afgelopen weken op politiek terrein rustig gebleven. Het bezoek van gouverneur Hassani aan Japan heeft niet geleid tot een poging van zijn rivalen om de gouverneurspositie te ondermijnen. Het is dan ook te verwachten dat hij tot aan de provinciale verkiezingen, die tegelijkertijd met de landelijke verkiezingen worden gehouden, in functie blijft. In de provincie lijken de verkiezingsvoorbereidingen te zijn gestart. Inmiddels is in Samawa een delegatie van de Verkiezingscommissie uit Bagdad werkzaam. De delegatie geeft trainingen teneinde personeel voor te bereiden op de verschillende fases van het verkiezingsproces. Als de trainingen vóór eind oktober zijn afgerond en - zoals gepland - één dezer dagen het kiezersregistratiekantoor in Samawa wordt geopend, is Muthanna op tijd gereed voor de eerste peildatum, het begin van de kiezersregistratie van 1 november tot 15 december.

BALKAN

De vooruitgang in het Bosnische vredesproces blijft achter bij de verwachtingen. De traditionele mono-etnische partijen, die uitgebreide banden hebben met criminele organisaties, houden het land verdeeld. Bij de gemeenteraadsverkiezingen van begin oktober hebben deze partijen hun dominante positie behouden. De opbouw van een inter-etnische democratie blijft hoogst problematisch. Het blijkt tot op heden onmogelijk een zelfdragende economische groei te genereren, vooral vanwege het ondoorzichtige investeringsklimaat, de endemische corruptie en nepotisme.

In het verleden is op de Balkan met name Bosnië-Herzegovina een tolerante omgeving gebleken voor (niet-gouvernementele) organisaties die sympathiseren met onder meer het al-Qa'ida netwerk. Er zijn aanwijzingen dat Bosnië-Herzegovina nog steeds als een zogenaamde *safe haven* fungeert, waar vermeende terroristen kunnen equiperen en bevoorraden. Ook wordt verondersteld dat zich daar aan al-Qa'ida gelieerde *sleepers cells* bevinden. Overigens zijn er geen aanwijzingen dat er terroristische operaties binnen Bosnië-Herzegovina zouden plaatsvinden. Hoewel SFOR een minder waarschijnlijk doelwit voor al-Qa'ida acties wordt geacht, is nog steeds sprake van observatie van SFOR-locaties door verdachte elementen.

In het geval van terroristische acties op de Balkan, zal de Amerikaanse presentie waarschijnlijk als primair doel worden gezien, waarbij het niet valt uit te sluiten dat (gecoloceerd) Nederlands personeel slachtoffer zou kunnen worden. De terroristische dreiging in Bosnië-Herzegovina en Kosovo, waar Nederlandse militairen werkzaam zijn op het hoofdkwartier van KFOR, wordt onveranderd als laag tot matig ingeschat. Voor Macedonië, waar Nederlandse eenheden (KMar) en politiepersoneel actief zijn binnen de EU-politiemissie Proxima, wordt deze nog steeds als laag ingeschaald. Hoewel met aanslagen voortdurend rekening dient te worden gehouden, is er op basis van de huidige informatie dus geen sprake van een verhoogde terroristische dreiging.

Tot op heden hebben geen aanslagen of andere tegen SFOR gerichte gewelddadige acties plaatsgevonden. Door ontwikkelingen op de Balkan - zoals de aanhouding van prominente vermeende

oorlogsmisdadigers, de zgn. PIFWC's - of elders ter wereld - met name in het Midden-Oosten - zou de dreiging echter kunnen oplopen.

Er zijn geen nieuwe aanwijzingen dat daadwerkelijk voorbereidingen worden getroffen voor de aanhouding van de voormalige Bosnisch-Servische leider Radovan Karadzic. Ondanks herhaaldelijke steunbetuigingen van Bosnische Serviërs aan het adres van hun voormalige leider is het onwaarschijnlijk dat de spanning ingrijpend zou oplopen indien SFOR-eenheden erin zouden slagen Karadzic te arresteren.

Het vredesproces in Kosovo blijft moeizaam verlopen vanwege de inter-etnische wrijvingen en de activiteiten van criminele groeperingen. Na de inter-etnische onlusten in Kosovo van medio maart jl. is de situatie in de Servische provincie enigszins gestabiliseerd maar nog onverminderd fragiel. De vooruitzichten voor een inter-etnische politieke dialoog tussen de Albanese meerderheid en de Servische minderheid in Kosovo zijn ongunstig. De (overigens rustig verlopen) recente parlementsverkiezingen in Kosovo, die door verreweg het grootste deel van de Serviërs zijn geboycot, hebben dat beeld bevestigd. De huidige coalitieregering onder leiding van president (tevens leider van de LDK, de winnaar van de verkiezingen) Rugova, zal naar verwachting aan de macht blijven. De nieuwe regering zal inzetten op een spoedige start van de onderhandelingen met de Internationale Gemeenschap (IG) over de onafhankelijkheid van Kosovo. Daardoor zullen de spanningen met de nu nog meer geïsoleerde Servische gemeenschap verder toenemen.

De etnisch-Albanese politieke leiding houdt UNMIK verantwoordelijk voor de frustratie onder de etnisch-Albanese bevolking. Deze onlusten hebben echter aangetoond dat ondergrondse etnisch-Albanese structuren nog steeds in staat zijn om in korte tijd hun netwerken te mobiliseren. Zonder enige twijfel komen deze netwerken in belangrijke mate overeen met de ten tijde van de strijd tegen de Serviërs gevestigde UCK-structuren. Het gevaar dat (kleinschalige) incidenten in Kosovo automatisch een etnische lading krijgen, blijft aanwezig. Tegen deze achtergrond zullen UNMIK en KFOR ervoor moeten waken dat hun reactie op nieuwe incidenten door één van beide bevolkingsgroepen als partijdig kan worden uitgelegd. In dergelijke gevallen bestaat de kans dat demonstraties en/of aanslagen zich (direct) zullen richten tegen de internationale presentie.

In Macedonië leidt het referendum over de decentralisatiewet en de gemeentelijke herindeling op 7 november a.s. tot groeiende inter-etnische spanningen. Het referendum kan het vredesproces ernstige schade toebrengen en, afhankelijk van de uitslag, leiden tot nieuwe inter-etnische confrontaties. Daarvoor zijn ook aanwijzingen. Internationale aandacht voor en sturing van het vredesproces blijft noodzakelijk om volledige regressie in dat proces te voorkomen.

AFGHANISTAN

In het operatiegebied van de Kabul Multinationale Brigade (KMNB) van ISAF is het onveranderd onrustig. Hoewel de presidentsverkiezingen op 9 oktober jl. zonder al te veel grote problemen zijn verlopen, hebben kort daarvoor en ook daarna raketbeschietingen op de stad plaatsgevonden. Nog altijd worden de *Opposing Militant Forces* (OMF) niet in staat geacht grootschalig in dit gebied op te treden. Wel worden van tijd tot tijd wapen- en munitieopslagplaatsen ontdekt en vindt men regelmatig provisorisch voorbereide opstellingen rond de stad, van waaruit raketten kunnen worden afgevuurd. Het relatief ongestoorde verloop van de verkiezingen is door een Talibanwoordvoerder verklaard uit de zeer stringente veiligheidsmaatregelen rond deze gebeurtenis en uit het feit, dat de Taliban niet het risico wilde nemen om grote aantallen onschuldige moslims te treffen.

Buiten de omgeving van Kabul zijn de OMF nog steeds actief. In het zuiden, zuidoosten en oosten vinden nog altijd gevechten plaats tussen OMF en aldaar aanwezige coalitie-eenheden van *Operation Enduring Freedom* (OEF). Die gevechten hebben in het algemeen het karakter van overvallen door OMF op coalitiebases en -transporten en van beschietingen met raketten en mortiergranaten. In de loop van 2004 is de modus operandi van de OMF enigszins gewijzigd: daarvoor werden aanslagen of overvallen gepleegd waarna de aanvallers zich snel weer terugtrokken, maar nu komt het vaker voor dat men langer in gevechtscontact blijft en zelfs daadwerkelijk voor enige tijd een dorp of een deel van een district onder controle houdt. De overmacht van de coalitie, ondersteund vanuit de lucht, heeft wel

tot gevolg dat men het vermeesterde terrein nooit langer dan enkele dagen onder controle kan houden.

De aanwezigheid van OMF in de onder verantwoordelijkheid van het Nederlandse *Provincial Reconstruction Team* (PRT) vallende provincie Baghlan is nog steeds beperkt. Voorzover het gebied door OMF wordt gebruikt, is dat in hoofdzaak voor de doorvoer van mensen en middelen van en naar de gebieden waar daadwerkelijk wordt opgetreden. Daarnaast bestaat er, vooral in de verschillende Pashtun-enclaves in dit deel van Afghanistan, de mogelijkheid van werving van ontevreden Pashtun voor deelname aan OMF-activiteiten. Wel vinden er regelmatig incidenten plaats die in verband staan met drugs- en andere criminaliteit. Meestal betreft het daarbij conflicten tussen Afghanen onderling en richt het geweld zich niet tegen de aanwezige buitenlanders. Soms doen zich echter gevallen voor, waarin personeel van een PRT of van een NGO 'op het verkeerde moment op de verkeerde plaats' is en daardoor criminele activiteiten verstoort. Daaruit volgen van tijd tot tijd incidenten waarbij de buitenlanders betrokken zijn.

Het normbeeld betreffende het verantwoordelijkheidsgebied (AOR) van ISAF is ongewijzigd. Naast de mogelijke inzet van kleinkaliberwapens en *Rocket Propelled Grenades* (RPGs), dient onverminderd rekening te worden gehouden met raketbeschietingen vanaf de rand van het AOR van KMNB. Daarbij zijn bovenal ISAF-compounds het doelwit. Ook worden er nog altijd pogingen ondernomen om ISAF-voertuigen aan te vallen met behulp van IEDs, die langs de weg worden ingegraven en van afstand tot ontploffing worden gebracht.

Het helikopterdetachement dient tijdens vluchten rekening te blijven houden met de mogelijkheid van de inzet van kleinkaliberwapens tegen de helikopters. Ook de aanwezigheid van luchtdoelartilleriesystemen en *MAN Portable Air Defence System* (MANPADS) is reden voor waakzaamheid. Tijdens het verblijf aan de grond op Kabul International Airport bestaat er een beperkt risico van beschieting van het complex met raketten, voornamelijk uit noordoostelijke richting.

Ook het normbeeld in de provincie Baghlan is ongewijzigd. Het grootste risico voor het Nederlandse PRT in Pul-e Khumri gaat uit van raketten (107 - 122 mm) waarmee de compound onder vuur zou kunnen worden genomen en van IEDs die langs de weg tot ontploffing kunnen worden gebracht. De houding van de bevolking ten opzichte van het PRT is nog steeds positief. Als echter het PRT gezien gaat worden als 'verlengstuk' van één bepaalde partij of stroming bestaat de kans dat die houding zeer snel omslaat.

ISRAËL/UNTSO

De situatie op zowel de Golan Hoogte als in Libanon is relatief stabiel. Met UNDOF/UNTSO in de rol van supervisor zetten alle betrokken partijen zich in om zoveel mogelijk de rust te bewaren rond de Golan Hoogte. Hoewel er geen concrete aanwijzingen voor een hervatting van het overleg over een regeling van de Golan tussen Israël en Syrië zijn, is er sedert juli jl. sprake van activiteit op dit vlak. Aanhoudende diplomatieke initiatieven met instemming van Syrië door Qatar worden door Israël zeker niet genegeerd.

Hier komt bij de druk van de VS op Syrië in relatie tot Libanon. De VS koppelen een voortgezette presentie van Syrië in Libanon aan het accepteren door Damascus van overleg met Israël. Bovendien dient Syrië zijn steun aan radicale groepen (Hezbollah, Palestijnen) te staken. De druk van de VS, alsook van de VN-Veilighedsraad (middels een resolutie in september jl.), op de rol van Syrië in Libanon heeft een politieke crisis in Libanon veroorzaakt. De regering van premier Hariri werd medio oktober opgevolgd door een regering onder leiding van premier Karami. Voor Israël heeft echter de terugtrekking (nu het parlement akkoord is gegaan, te beginnen medio 2005) uit de Gaza Strook prioriteit. Hieraan is overigens ook het Israëlische beleid t.a.v. de westelijke Jordaanoever verbonden.

In het Libanees-Israëlische grensgebied, i.h.b. de enclave Shebaa-boerderijen die door Israël wordt bezet, voert de Libanese Hezbollah op gezette tijden incidentele acties tegen IDF-eenheden uit. Zoals gebruikelijk, leidt dit tot Israëlische vergeldingsacties op Hezbollahdoelen in Libanon. Syrië dat invloed op Hezbollah heeft, kan gezien het risico voor de eigen veiligheid geen escalatie in dit gebied toestaan. Er zijn geen indicaties voor een expliciet tegen Nederlandse belangen / Nederlandse UNTSO-waarnemers gerichte dreiging.

SOEDAN – onzekerheid domineert

Het verdere verloop van het vredesproces met betrekking tot Soedan is momenteel uiterst onzeker. Een belangrijke factor daarbij zijn de ontwikkelingen in Darfur. De IG heeft zich in eerste instantie vooral gericht op de langzame en moeizame vorderingen in de Soedanese Noord-Zuid dialoog. De opstand in Darfur, begonnen vroeg in 2003, is pas laat onderkend als een factor van belang binnen de complexiteit van Soedan. Tegen de tijd dat de internationale aandacht zich wél op Darfur richtte was het kwaad feitelijk al geschied, en had de "verschroeide aarde"-taktiek van Khartoem en de inzet van nietsontziende militie hun verwoestende werk al verricht met als resultaat ruim 200.000 vluchtelingen in buurland Tsjaad, en circa 1,4 miljoen ontheemden in Darfur.

De gevolgen waren tweërlei: enerzijds ging het momentum in het Noord-Zuid proces verloren, anderzijds ontstond er een confrontatie tussen Khartoem en de IG, inbegrepen de VN Veiligheidsraad. Dit laatste juist op instigatie van die Westerse landen, welke in belangrijke mate als 'duwers' van het Noord-Zuid proces hadden opgetreden (vooral de VS).

In humanitaire zin zijn er in er Darfur vorderingen gemaakt, al blijft de toestand nijpend en is er sprake van sterk verhoogde sterftcijfers. In de algemene veiligheid zijn er echter negatieve ontwikkelingen. Verontrustend is dat inmiddels ook hulpverleners doelwit zijn geworden: op 10 oktober vond onder zeer dubieuze omstandigheden een incident plaats waarbij een voertuig van de Britse NGO Save the Children Fund (SCF) op een explosief reed. Hierbij kwamen twee medewerkers van SCF om het leven.

Mede onder invloed van de noodgedwongen dualistische houding van de IG (voortgang zoeken in Noord-Zuid dialoog, afkeuring van Darfur) zijn de hardliners binnen het regime, die ook voor de wandaden in Darfur in belangrijke mate verantwoordelijkheid dragen, de boventoon gaan voeren. Men verzet zich tegen iedere druk van buitenaf, en doet dit met aanzienlijk succes. Op grond van rapportages van Speciale Vertegenwoordiger Jan Pronk houdt ook de Veiligheidsraad zich met Darfur bezig. Deze rapportages geven een weinig gunstig beeld. De VR zal zich naar verwachting wederom buigen over instelling van sancties tegen Khartoem, maar de kans dat deze tot stand komen is gering. Vooral China (olie) en Rusland (wapenleveranties) verzetten zich hiertegen. Voorts is het maar zeer de vraag of het regime door sancties wezenlijk te treffen is. Dit geldt ook zeker voor eventuele sancties vanuit de EU. Een dilemma hierbij is dat het uitblijven van werkelijk effectieve dwang- en strafmaatregelen de hardliners binnen het regime enkel zal sterken.

De IG heeft al met al weinig troeven in handen, en ziet zich beperkt tot hulpverlening en waarneming. Wat betreft het laatste zal de missie van de Afrikaanse Unie (AUMIS-II) binnenkort worden versterkt. AUMIS-II zal echter niet meer kunnen bieden dan de hoop en een kans dat een buitenlandse aanwezigheid verdere excessen zal kunnen inperken.

Inmiddels is de Soedanese Noord-Zuid dialoog wederom hervat. Mogelijk zal over enige maanden inderdaad een omvattend vredesakkoord kunnen worden getekend. Hiermee bestaat echter nog weinig uitzicht op een succesvolle implementatie. Een engagement van de IG is daarbij zeker problematisch, zolang voor Darfur nog geen politieke oplossing in zicht is. Beide conflicten kunnen op te veel punten, en zeker wat betreft de schuldvraag van hardliners binnen het regime, niet langer als van elkaar gescheiden vraagstukken worden gezien.

Andere onderhandelingsfora, met name de als Noord-Noord te bestempelen dialoog met de National Democratic Alliance (NDA, een bundeling van politieke oppositiegroepen), en de Khartoem-Darfur onderhandelingen met JEM en SLM/A, bieden weinig mogelijkheden tot succes. Khartoem lijkt deze fora vooral te gebruiken voor een verdeel- en heerstaktiek tegenover de oppositie waarin wederom de hardliners de boventoon voeren. Dit gebrek aan positieve ontwikkelingen houdt een risico in van hernieuwde escalatie van de verschillende conflicten. Dit geldt voor het Noord-Zuid conflict, de Beja-regio in het Oosten, Darfur, maar ook voor Zuid Kordofan waar zich al tekenen van onrust voordoen. Mettertijd zal dit risico enkel groter worden. De dreiging met sancties zal dit risico naar verwachting eerder vergroten dan verkleinen.

Aangaande de veiligheid in Soedan kan in algemene zin gesteld worden dat deze feitelijk goed is – zolang als men met volle instemming van partijen aanwezig is. Prestige dicteert dan namelijk dat de veiligheid actief bewaakt dient te worden. Bij een eventuele Westerse presentie zonder volledige instemming van het regime, zullen naar verwachting de nu al reeds opgeklopte anti-Westerse sentimenten op effectieve en levensbedreigende wijze verder worden aangewakkerd.

In Darfur is de veiligheid buiten de stedelijke centra in toenemende mate onzeker. Bij een uitblijven van een redelijk uitzicht op een politieke oplossing voor Darfur, zal de onveiligheid daar naar verwachting verder toenemen. Een recente, en verontrustende ontwikkeling is de dreiging van een aan Khartoem gelieerde splintergroep in Darfur om NGO's en AU waarnemers als 'legitimate target' te zullen beschouwen. Deze dreiging dient zeker serieus te worden genomen.

MOLDAVIË

De in de deelrepubliek Trans-Dnjestrië nog steeds aanwezige grote voorraden Russische wapens en munitie blijven deels hun weg vinden naar de illegale wapenhandel en vanuit daar mogelijk naar allerlei criminele en terroristische groeperingen. Ondanks internationale afspraken over terugtrekking van Russische roepen en materieel, verloopt dit proces nog steeds uiterst traag. Er is vooralsnog geen zicht op een oplossing voor het probleem met betrekking tot de uiteindelijke status van Trans-Dnjestrië. Veel zal afhangen van een effectieve, gezamenlijke aanpak van de Russische Federatie en de Europese Unie van deze problematiek. Daarop is nog weinig uitzicht.

NEDERLANDSE ANTILLEN EN ARUBA

De dreiging op het gebied van subversie, sabotage en terrorisme tegen Nederlandse en Amerikaanse militairen wordt vooralsnog als laag ingeschat. Hoewel op de eilanden veel illegale Arabieren aanwezig zijn en er sprake zou zijn van diverse connecties met terroristische organisaties, zijn er geen aanwijzingen dat aanslagen worden gepland. Er zijn indicaties dat een deel van deze Arabieren betrokken is bij illegale praktijken zoals mensensmokkel, drugshandel en witwassen. Betrokkenen (onder wie ook veel illegale Colombianen) hebben geen baat bij aanslagen of anderszins provocerend gedrag aangezien het de lucratieve illegale handel zou verstoren.

Bedreigingen door criminelen aan het adres van militairen vanwege hun rol bij drugsbestrijding en/of bestrijding van illegale migratie komen slechts zelden voor. Er is wél sprake van een verhoogde algemene criminele dreiging. Militairen zijn hierbij echter geen specifiek doelwit

De politieke ontwikkelingen in Venezuela werden de afgelopen maanden (en deels nog steeds) gedomineerd door het terugroepingsreferendum tegen president Chávez dat op 15 augustus 2004 plaatsvond en waarin de president een duidelijke overwinning boekte. Inmiddels is de volgende fase van de 'Bolivariaanse revolutie' aangekondigd en zit Chavez steviger in het zadel dan ooit tevoren. De oppositie is op het moment lamgeslagen en vertoont duidelijke tekenen van fragmentatie. Enkele oppositieleiders hebben opgeroepen tot een boycot van de regionale verkiezingen, die op 31 oktober a.s. zullen plaatsvinden in alle staten van Venezuela. Naar verwachting zullen de Chavistas wederom een overwinning boeken. Zij zullen echter lang niet alle gouverneurs- en burgemeestersposten in de wacht kunnen slepen. Van de uitslag van de regionale verkiezingen worden geen destabiliserende effecten op de Caribische regio, de Nederlandse Antillen en Aruba in het bijzonder, verwacht.